

De Catamaran

Pestprotocol

2021-2022

Inleiding

Pesten lijkt bij ongeveer een op de tien kinderen regelmatig voor te komen. De Vreedzame school biedt een tegenwicht. Het programma helpt de klas en school een positieve en sociale gemeenschap te zijn. In die gemeenschap zorgt een expliciete sociale en morele norm, dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar en dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap.

Pestgedrag in en rondom de school belemmert niet alleen de voortgang van het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed, maar strookt ook absoluut niet met ons streven naar een veilige en kindvriendelijke onderwijsleeromgeving. En hoe kunnen kinderen, die hun onzekerheid en frustraties door middel van pestgedrag uitten en tot een vast gedragspatroon maken, later als volwassenen op een respectvolle manier met andere mensen in de maatschappij omgaan?

Met behulp van dit pestprotocol willen wij pestgedrag binnen onze school aanpakken, nadat een peestsituatie is gesignaleerd. Maar vooral willen wij hiermee pestgedrag voorkomen door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken. Naast de nodige basisinformatie voor de leerkrachten is ook een duidelijk plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd en zijn regels en afspraken ten aanzien van de omgang met elkaar opgenomen. Deze regels worden met de kinderen besproken. Bij de aanpak van gesignaleerd pestgedrag worden de ouders intensief betrokken, omdat pestgedrag zich niet alleen beperkt tot de school en omdat oorzaken van pestgedrag zeker niet alleen binnen de school, maar vaak ook buiten de school liggen.

Inhoud

1. Waarom een pestprotocol?	4
2. Achtergrondinformatie pesten op school	6
3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?	10
4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?	11
5. Monitoring.....	12
6. Literatuur	12
Bijlage 1: Ik heb de pest aan pesten.....	14
Bijlage 2: Analyseformulier 'pestgedrag'.....	15

1. Waarom een pestprotocol?

Onze visie ten aanzien van onze school:

Als basisschool willen wij een bijdrage leveren aan de maatschappij waarin wij leven. Een maatschappij die democratisch is, waarin mensen voor hun mening mogen en durven uitkomen en elkaars mening en ideeën kunnen respecteren. Een maatschappij, waarin niet gediscrimineerd wordt op basis van geloofsovertuiging, culturele achtergronden of nationaliteit.

Het is in onze ogen van groot belang, dat de kinderen zich in onze school thuis voelen. Wij streven naar een prettige, ontspannen en open sfeer, waarin de kinderen zich gerespecteerd voelen en ervaren dat er voor iedereen, ongeacht capaciteiten en vaardigheden, de nodige belangstelling en aandacht is. Een dergelijke werksfeer, ook wel pedagogisch klimaat genoemd, vormt een basisvoorwaarde voor het bereiken van goede onderwijsleerresultaten en een positieve ontwikkeling van de kinderen. Belangrijk kenmerk binnen dit pedagogisch klimaat is dus een kindvriendelijke onderwijsleeromgeving, waarbij een gevoel van veiligheid en geborgenheid bij de kinderen de basis vormt.

Binnen onze school doen zich buitengewoon veel situaties voor, waarin kinderen zich heel kwetsbaar opstellen binnen de leerlinggroep of bijvoorbeeld bij het spelen op het plein. Situaties, die soms kunnen leiden tot gevoelens van ontevredenheid, jaloezie en je achtergesteld of zelfs genegeerd voelen. Dergelijke situaties kunnen leiden tot pestgedrag. Er wordt een slachtoffer gezocht en gevonden. Er worden nog wat meelopers geronseld en de basis voor een langdurige peestsituatie, met alle negatieve gevolgen van dien is gelegd. Pestgedrag is een niet te ontkennen fenomeen, dat zich op een brede schaal voordoet, niet alleen en in en rondom de school, maar ook binnen het gezin, op de hobbyclub, de voetbalvereniging of op een nog veel bredere schaal binnen de samenleving. Cyberpesten (pesten via *Instagram*, *Facebook* en *What's app*) neemt daarbij een bijzondere plaats in en verdient volop de aandacht van volwassenen.

Pestgedrag in en rondom de school belemmert niet alleen de voortgang van het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed, maar strookt ook absoluut niet met ons streven naar een veilige en kindvriendelijke onderwijsleeromgeving.

En hoe kunnen kinderen, die hun onzekerheid en frustraties door middel van pestgedrag uiten en tot een vast gedragspatroon maken, later als volwassenen op een respectvolle manier met andere mensen in de maatschappij omgaan? Met behulp van dit pestprotocol willen wij pestgedrag binnen onze school aanpakken, nadat een peestsituatie is gesignaleerd, maar vooral willen wij hiermee pestgedrag voorkomen door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken. Naast de nodige basisinformatie voor de leerkrachten is ook een duidelijk plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd en zijn regels en afspraken ten aanzien van de omgang met elkaar opgenomen. Deze regels worden met de kinderen besproken. Bij de aanpak van gesignaleerd pestgedrag worden ook de ouders intensief betrokken, omdat pestgedrag zich niet alleen beperkt tot de school en omdat oorzaken van pestgedrag zeker niet alleen binnen de school, maar vaak ook buiten de school liggen (denk aan *Instagram* en *What's app* contacten).

Dit pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- De leerkrachten kunnen het pestgedrag signaleren en onderkennen.
- Het pestprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:
 - Het voorkomen van pestgedrag
 - Het tijdig signaleren van pestgedrag
 - Het remediëren van pestgedrag
 - De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren

Met dit pestprotocol hopen wij als leerkrachten, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

2. Achtergrondinformatie pesten op school

Sinds 2015 zijn scholen verplicht zorg te dragen voor de sociale veiligheid op school.

Dit houdt in:

1. Het voeren van een sociaal veiligheidsbeleid
2. Het aanwijzen en toerusten van een coördinator om pesten tegen te gaan
3. Het jaarlijks monitoren van de sociale veiligheid

Wat is pesten?

Pesten is stelselmatige agressie waarbij één of meer personen in een machtspositie proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe brengen. Gepest worden heeft tal van negatieve consequenties, waaronder slechte schoolprestaties, schoolverzuim, eenzaamheid, gebrek aan vertrouwen in zichzelf en anderen en psychische klachten als depressiviteit tot ver in de volwassenheid (Wat werkt tegen pesten? Orobio de Castro e.a.).

Kenmerkend hierbij is de negatieve intentie, de herhaaldelijke en vaak langdurige blootstelling aan de agressie en het verschil in macht. Het is weloverwogen en proactief.

Verschil pesten/plagen.

Het verschil met plagen is dat plagen vaak per ongeluk gebeurt en/of spontaan is en de intentie heeft om elkaar aan het lachen te maken en er is daarbij geen sprake van machtsongelijkheid maar wederkerigheid. Het kan zijn dat wat voor de één een plagerijtje is, voor de ander als pesten **voelt**. Dit kan leiden tot gevoelens van gekwetst zijn en kan dus ook schadelijk zijn.

De rol van de groep

Omdat pesters vaak proberen sociale status te krijgen door hun pestgedrag, is de groep waarin pesten voorkomt heel belangrijk. Pesten is een complex (sociaal) groepsproces; er is sprake van daders, slachtoffers, meelopers en aanmoedigers. Pesters kunnen zich gesterkt worden door meelopers en aanmoedigers en als er niet ingegrepen wordt door buitenstaanders kan dat als een signaal van instemming opgevat worden. Verdedigers kunnen een belangrijke rol spelen. Bovengenoemde rollen zijn niet statisch maar dynamisch; afhankelijk van de situatie kunnen leerlingen verschillende rollen aannemen. Als kinderen in een groep het pesten toestaan, normaal vinden of zelfs goedkeuren, is dit een belangrijke risicofactor voor pesten. Of pesten negatief wordt beoordeeld door anderen hangt af van de groepsnorm. Als pesten weinig voorkomt, worden pesters minder aardig gevonden door anderen in de groep. Maar als pesten veel voorkomt in de groep, worden pesters niet negatiever beoordeeld door anderen.

Steun van andere kinderen

Als de andere kinderen het pesten openlijk afkeuren en de gepeste steunen, ondervinden pesters minder voordeel aan hun pestgedrag. Ze krijgen dan immers minder macht, omdat de omstanders van het pesten partij kiezen voor de gepeste en het pesten afkeuren. Dit werkt vooral als kinderen die de pesters belangrijk vinden, zoals hun vrienden, het pesten afkeuren. Als andere kinderen de gepeste verdedigen, helpen, of steunen, ondervinden kinderen minder negatieve gevolgen van het pesten. Pesten wordt gevoed in een cultuur die zich kenmerkt door competitie en individualisme.

Hoe vaak komt pesten voor?

Pesten komt voor bij ongeveer 10% van de basisschoolleerlingen. Leerlingen worden meer gepest dan zij aan ouders of leerkrachten vertellen en de mate van pesten verschilt erg per school en zelfs per klas. Een op de 14 kinderen wordt meerdere keren per week gepest. Van deze kinderen heeft 1/3de dat aan niemand vertelt en 80% van deze kinderen wordt al meerdere schooljaren gepest. (Wat werkt tegen pesten, Orobio de Castro e.a.)

Gevolgen pesten

Niet alleen slachtoffers ondervinden (soms blijvende) schade, ook kinderen die pesten lopen het risico in hun ontwikkeling slechter af te zijn. Aanvankelijk kunnen ze vaak populair zijn maar dit kan schijnpopulariteit zijn: klasgenoten kunnen bang voor de pesters zijn. Pesters hebben vaak moeite te leren met overleg of begrip voor anderen iets te bereiken en blijven vaak onaangepast gedrag vertonen en hebben daarom een verhoogde kans op latere leeftijd probleemgedrag te vertonen, zoals delinquentie (Kaltiala-Heino e.a., 2000; Kumpulainen & Rasanen, 2000). Niet direct betrokken klasgenoten voelen zich niet veilig en zijn angstig om het volgende slachtoffer te worden. Ook economisch is pesten schadelijk: in landen waar meer gepest wordt zijn schoolprestaties lager, zelfs als gecorrigeerd wordt voor andere sociaaleconomische factoren (Oecd, 2017).

Kenmerken van de gepeste

Kinderen die gepest worden zijn vaak minder goed in sociaal contact. Er zijn een aantal belangrijke onderliggende factoren die hieraan bijdragen:

- Sociale relaties: Kinderen die gepest worden, hebben vaak een zwakkere sociale positie in de groep. Zij worden minder aardig gevonden door veel kinderen in de klas, hebben minder vrienden en voelen zich vaker eenzaam. Hierdoor zijn zij een makkelijk doelwit voor pesters en missen een vangnet om met het pesten om te gaan.
- Emotionele competentie: Kinderen die gepest worden hebben vaak meer moeite hun eigen emoties te begrijpen en te reguleren. Hierdoor reageren zij sterker op pestsituaties, wat als een beloning kan werken voor de pester. Pesters kiezen als doelwit vaak kinderen die minder zelfvertrouwen hebben, snel van hun stuk gebracht zijn of makkelijk geprovoceerd worden. Van deze kinderen kunnen ze immers meer reactie verwachten. Kinderen die onzeker zijn of moeite hebben hun emoties te reguleren, zijn hierdoor vaker het doelwit van pesters. Kinderen die emotioneel competent zijn, hebben positievere interacties met anderen. Gepest worden hangt samen met een verminderd begrip van de eigen emoties en met meer emotie-regulatieproblemen. Hierdoor kan het zijn dat kinderen gespannen zijn en sterker reageren als zij het gevoel hebben buitengesloten of gepest te worden. Voor pesters kan dit een reden zijn juist deze kinderen te kiezen, omdat daar meer reactie verwacht kan worden. Dit kan vervolgens de hoeveelheid negatieve emoties weer versterken. Naast het voelen van emoties hebben mensen ook begrip nodig van de emoties van anderen (cognitieve empathie). Om te begrijpen wat er precies aan de hand is en hoe je kunt helpen, moet je ook begrijpen wat de oorzaak is van de emotie. Is je vriend verdrietig omdat hij viel en pijn heeft of omdat hij viel en anderen hem uitlachten? De verschillende interpretaties zorgen voor een andere reactie. Als kinderen niet goed begrijpen wat en waarom anderen iets voelen, slaan zij vaker de plank mis in hun reactie.
- Pro sociaal gedrag: Beide onderdelen van empathie zijn een voorwaarde om pro sociaal gedrag te laten zien en gedrag te beperken dat een ander schade berokkent. Naarmate kinderen ouder worden, krijgen zij steeds beter inzicht in de emoties van anderen en kunnen

ze deze kennis gebruiken om anderen te helpen en te steunen. Het pesten kan kinderen ook beperken in hun verdere emotionele ontwikkeling. Kinderen hebben sociaal contact nodig om meer subtiele en complexe emoties te gaan begrijpen. Als kinderen hier minder kansen voor krijgen doordat ze minder goede vriendschappen hebben of worden buitengesloten, kan dit hun ontwikkeling beperken.

- **Sociale cognitie:** Kinderen die gepest worden zien vaak meer negatieve signalen in hun omgeving en voelen zich sneller afgewezen. Daardoor kunnen ze in sociale interacties gespannen, angstig, of afwijzend reageren, waardoor ze opnieuw in negatieve situaties komen. Ook kan het zijn dat kinderen denken dat ze gepest worden terwijl ze de bedoeling van anderen nog niet goed kunnen inschatten.
- **Communicatieve vaardigheden:** Kinderen die gepest worden hebben vaker moeite om zichzelf goed te uiten door middel van taal of om anderen goed te begrijpen. Door miscommunicatie kunnen deze kinderen sociaal onhandig reageren, waardoor zij een doelwit worden voor pesters. Ook voelen ze zich sneller aangevallen doordat zij anderen niet goed begrijpen. Verminderde communicatieve vaardigheden kunnen negatief gedrag veroorzaken en pesten uitlokken. Taal- en communicatieproblemen veroorzaken vaak miscommunicatie. Als kinderen niet goed begrijpen wat van hen wordt verwacht en wat anderen bedoelen, geeft dit problemen in sociale interacties. Ook als kinderen niet goed kunnen verwoorden wat zij willen, denken of voelen, bemoeilijkt dit contact met anderen en het probleemoplossend vermogen. Kinderen kunnen zich hierdoor onzeker gaan voelen, of juist gefrustreerd en boos raken. Vooral als anderen niet in de gaten hebben dat een kind onvoldoende taalvaardig is, kunnen de communicatieproblemen veel negatieve gevolgen hebben. Kinderen kunnen dan bijvoorbeeld eigenwijs of tegendraads lijken, terwijl zij eigenlijk niet hadden begrepen wat er van hen wordt verwacht. Als gevolg van communicatieproblemen kunnen kinderen: zich terugtrekken, minder contact leggen met andere kinderen en veel spanning ervaren in sociale interacties. Dit kan kinderen isoleren, waardoor zij kwetsbaarder worden om gepest te worden.
- **Problemen met sociale interactie:** Kinderen worden niet alleen kwetsbaarder voor pesten door communicatieproblemen, maar ook door beperkte sociaal-emotionele vaardigheden die hiermee samenhangen. We gebruiken taal niet alleen om te communiceren, maar hebben taal ook hard nodig om emotioneel competent te worden. Kinderen met taalproblemen hebben vaak minder inzicht in hun eigen emoties en in wat er zich in iemand anders hoofd afspeelt. Hierdoor kunnen zij deze kennis minder goed gebruiken in sociale interacties. Het onbegrip en de miscommunicatie die dit met zich meebrengt, kan sociale interacties bemoeilijken en kinderen extra kwetsbaar maken om gepest te worden. Kinderen met communicatieproblemen moeten daarom niet alleen ondersteund worden in hun communicatieve vermogens, maar ook in hun sociaal-emotionele vaardigheden, zodat zij minder kwetsbaar worden voor pesten.
- **Sociale vaardigheden:** Kinderen die minder pro sociaal gedrag laten zien, hebben meer kans om gepest te worden. Kinderen die bijvoorbeeld goed kunnen onderhandelen, anderen helpen en steunen, zijn minder vaak het doelwit van pesters.
- **Geslacht:** De meeste onderzoeken vinden geen verschillen in de manier waarop jongens en meisjes worden gepest. Wel zijn jongens vaker het slachtoffer van verbaal of fysiek pesten. Ook worden ze vaker gepest als ze fysiek zwakker zijn. Meisjes zijn weer vaker het slachtoffer van sociaal pesten zoals roddelen en sociale uitsluiting.

Kenmerken van de pester

- Sociale positie: Pesters hebben vaak een goede sociale positie, ze zijn vaak zelfs populair. Toch worden ze niet altijd aardig gevonden door andere kinderen. Kinderen die pesten, willen graag hun sociale positie versterken door anderen te kleineren. Maar als die anderen belangrijk zijn (zoals vrienden) en negatief reageren op hun pestgedrag, kunnen ze geen winst behalen.
- Sociale cognitie ontwikkeling: Bij de pester is er een negatieve bedoeling om anderen pijn te doen. Maar het is mogelijk dat 'pestende' kinderen (nog) niet door hebben wat het effect is van hun gedrag op anderen. Jonge kinderen hebben nog moeite zich in te leven in anderen, waardoor een kind onbedoeld pestgedrag kan laten zien.
- Sociale cognitie: Het kan ook zijn dat kinderen pesten omdat zij zich aangevallen voelen door anderen. Kinderen die sneller agressief reageren, ervaren vaak meer negatieve signalen in sociale interacties, waardoor zij ook negatief op anderen reageren.
- Empathie: Kinderen die pesten hebben soms moeite zich in te leven in de emoties van anderen. Als kinderen bij anderen pijn ervaren, werkt dit vaak als een rem op negatief gedrag. Maar kinderen die zich niet goed in kunnen leven in de ander, hebben eerder de neiging om door te gaan met pestgedrag.

Kenmerken van de omgeving van de pester

- De thuissituatie: Pesten kan een imitatie zijn van de agressie die kinderen thuis ervaren. Daarnaast wordt de kans dat kinderen gaan pesten groter als ouders weinig bij hen betrokken zijn, hen afwijzen en verwaarlozen of te weinig toezicht houden.
- Sociale context: Als kinderen een nieuwe groep moeten vormen, is er vaak een toename in pesten. Bij de overgang naar de middelbare school wordt bijvoorbeeld een piek gezien in pesten door de sociale hiërarchie die moet worden bepaald.

De gepeste pester

Sommige kinderen worden niet alleen gepest, maar pesten zelf ook anderen. Dit is vervolgens weer een risicofactor waardoor zij extra gepest kunnen worden. Deze zogeheten bully-victims hebben vaak de meeste problemen op sociaal en emotioneel gebied. Ook hebben ze vaker een slechte sociale positie. Bully-victims pesten om anderen terug te pakken, omdat ze zich aangevallen voelen of moeite hebben emoties te reguleren. Doordat kinderen zelf ook pesten, worden zij door anderen minder als slachtoffer gezien. Daardoor ontvangen ze minder steun, terwijl zij vaak de meeste negatieve gevolgen van pesten ervaren. Het is belangrijk deze groep kinderen te herkennen en te ondersteunen om pesten te beperken. De leerkracht kan door preventief te werken aan een positieve omgang binnen een groep, pesten te signaleren, hierop in te grijpen en gepeste kinderen te steunen. Belangrijk hierbij is:

-Kennis van pesten, pesten serieus nemen. Als leerkrachten pesten bijvoorbeeld negeren, geven ze hiermee een signaal af dat ze het pestgedrag tolereren. Daardoor kunnen slachtoffers het gevoel krijgen dat de leerkracht aan de kant van de pester(s) staat.

-Pesten beperken en voorkomen. Blijvende aandacht voor positieve groepsvorming en de sociaal-emotionele ontwikkeling lijkt het meest effectief om pesten te voorkomen en een veilig sociaal klimaat te creëren.

-Zelfvertrouwen van de leraar. Leerlingen pikken signalen van zelfvertrouwen, adequaat ingrijpen en voorbeeldgedrag van de leerkracht op, wat het sociale klimaat in de klas positief beïnvloedt. Een helder pestprotocol of antipest-programma en een goede onderlinge samenwerking binnen het team dragen bij aan meer zelfvertrouwen bij leerkrachten in het eigen handelen en een hogere effectiviteit.

3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?

Op basisschool de Catamaran wordt de methode *De Vreedzame school* ingezet om sociaal wenselijk gedrag aan te leren bij de leerlingen. Promotieonderzoek laat zien dat leerkrachten en directies van deelnemende scholen een significant verschil waarnemen in het schoolklimaat en het gedrag van leerlingen voor en na de invoering van *De Vreedzame School*. Scholen die al drie jaar of langer met het programma werken zien een afname van het aantal conflicten. Leerlingen gedragen zich rustiger en verantwoordelijker, gaan respectvoller met elkaar om, houden zich beter aan afspraken, hebben minder conflicten, verwoorden zaken beter en laten zich beter aanspreken door leerkrachten van jongere groepen.

In elke groep worden lessen gedaan en wordt geoefend met rollenspellen en casussen waar de leerlingen mee oefenen. De methode wordt schoolbreed gebruikt dus alle leerlingen leren dezelfde manier van omgaan met elkaar, dezelfde termen en de leerkrachten kunnen alle leerlingen op hun gedrag aanspreken als dat nodig mocht zijn.

In elke klas vanaf groep 4 zijn er mediators in elke groep die helpen bij het oplossen van een conflict volgens een stappenplan. Dit wordt op een vaste manier aangeleerd en ingeoefend met de methode *De Vreedzame school*. Een aantal aspecten die bij de methode geleerd worden zijn;

- Groepsvorming bevorderen zodat leerlingen elkaar leren kennen. Dit wordt gedaan met de
- Het inzicht van leerlingen in elkaars wensen, intenties en gedrag bevorderen. Kinderen vanaf ongeveer 8 jaar zijn steeds beter in staat om na te denken over hun eigen gedachten en interpretaties. Hierdoor zijn ze in toenemende mate in staat hun gedachten te herinterpreteren, zoals: Hij liet me niet expres struikelen, het was maar een ongeluk.
- Kinderen helpen zich in te leven in de gevoelens van anderen.
- Kinderen helpen te verwoorden wat ze voelen of willen.
- Kinderen helpen rekening met elkaar te houden, te onderhandelen en samen te werken.
- Inzicht in en respect voor verschillen te creëren.
- Kinderen verantwoordelijk te maken voor de groep.
- Het vergroten van toezicht in vrije ruimtes en situaties zoals pauzes en bij gym en verbeteren fysieke overzichtelijkheid.
- Verbeteren onderlinge relaties tussen leerlingen en leerkrachten.
- Investeren in een veilig klimaat op school waarin harmonie en respect centraal staan en waarbij pesten en ander agressief gedrag niet getolereerd worden.
- Deskundigheid van leerkrachten t.a.v. pesten.
- Groepsregels over pesten.
- Schoolbrede gedragscode over pesten.

4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?

In situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd wordt het volgende stappenplan gehanteerd:

Waarschuwingsfase:

De betreffende leerling wordt gewaarschuwd en bespreekt samen met de betrokken leerling en de leerkracht gesignaleerde peestsituatie. De peestsituatie wordt op een vreedzame manier uitgesproken (via het stappenplan conflict oplossen). De leerling is op de hoogte van het feit, dat een aantekening in het leerling dossier wordt gemaakt.

Stopt het pesten niet?

Handelingsfase 1:

De leerkracht beoordeelt op deze situatie in de groep besproken moet worden en eventueel een extra les over pesten en plagen moet worden gegeven, of dat een gesprek, zoals beschreven in de waarschuwingsfase voldoet.

Handelingsfase 2:

De leerkracht maakt op het analyseformulier/ formulier incidentregistratie een schriftelijk verslag van de peestsituatie. Dit verslag geldt als officiële waarschuwing en wordt in de leerlingmap bij de betreffende leerling opgeborgen (zie Bijlage 2: Analyseformulier Pestgedrag). Het Formulier incidentregistratie wordt in de map incidenten opgeborgen (kast directiekamer)

Handelingsfase 3:

Er volgt opnieuw een gesprek met de gepeste, de pestkop en de volgelingen, buiten de leerlinggroep met de leerkracht.

En:

Onderbouwgroepen (0, 1, 2 en 3):

De peestsituatie uitgebreid besproken en kan een leerling bijvoorbeeld uit de kring worden geplaatst, of mag in een bepaalde werkhoeft niet meer meedoen. Verder zijn alle genoemde stappen ook voor de leerlingen uit deze groepen van toepassing.

Middenbouw- en bovenbouwgroepen (4 t/m 8):

De betreffende leerling(-en) moet (moeten) een brief schrijven naar elkaar waarin ze drie dingen benoemen:

- De situatie
- Het gevoel dat hij/zij hierbij kreeg
- Wat zou de ander gevoeld hebben
- Een oplossing

De brief wordt op school tijdens het buitenspelen of een andere gezamenlijke activiteit geschreven. Daarna worden de brieven aan elkaar voorgelezen waarbij de leerkracht ook aanwezig is. Daarna kunnen zij op elkaar reageren. Deze brieven en een kort verslag van de reacties wordt in Parnassys geplaatst.

Handelingsfase 4:

De peestsituatie wordt door de leerkracht met de ouders en leerling besproken.

Stopt het pesten nog steeds niet?

Handelingsfase 5:

Opnieuw Handelingsfase 1 t/m 4 doorlopen. De ouders worden op school uitgenodigd voor een gesprek over de peestsituatie met de leerkracht, de ib-er/directie/contactpersonen.

Er wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak opgesteld en er worden afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen gemaakt. Dit handelingsplan (bv. een competentietraining volgen) wordt schriftelijk vastgelegd in Parnassys.

Handelingsfase 6:

In de situaties waarin de aanpak van het pestgedrag niet tot de gewenste resultaten leidt, wordt de assistentie van een of meer hulpverlenende instanties (te bepalen in overleg met de ouders en gerelateerd aan de aspecten van het pestgedrag) ingeschakeld in overleg met de ib-er.

5. Monitoring

Twee keer per jaar wordt op onze school voorkomend pestgedrag gemeten met de volgende instrumenten en documenten:

1. Methode "Hart en ziel"

6. Literatuur

Dr. Neeltje van den Bedem, Universiteit Leiden, NWA startimpuls NeurolabNL.

- Cook, C. R., Williams, K. R., Guerra, N. G., Kim, T. E., & Sadek, S. (2010). Predictors of bullying and victimization in childhood and adolescence: A meta-analytic investigation. *School Psychology Quarterly*, 25, 65-83.
- Camodeca, M., & Goossens, F. (2005). Aggression, social cognitions, anger and sadness in bullies and victims. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 46(2), 186-197.
- Eisenberg, N., Sadovsky, A., & Spinrad, T. L. (2005). Associations of emotion-related regulation with language skills, emotion knowledge, and academic outcomes. *New directions for Child and Adolescent Development*, 109, 109-118.
- Griffin, R.S. & Gross, A.M. (2004). Childhood bullying: Current empirical findings and future directions for research. *Aggression and Violent Behavior*, 9, 379-400.
- Huitsing, G., Snijders, T. A. B., Van Duijn, M. A. J., & Veenstra, R. (2014). Victims, bullies, and their defenders: A longitudinal study of the co-evolution of positive and negative networks. *Development and Psychopathology*, 26, 645-659.
- Olthof, T., Goossens, F. A., Vermande, M. M., Aleva, E.A., & Van der Meulen, M. (2011). Bullying as strategic behavior: Relations with desired and acquired dominance in the peer group. *Journal of School Psychology*, 49, 339-359.
- Olweus, D. (2013). School bullying: Development and some important challenges. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9, 751-80.

- Schwartz, D., Dodge, K. A., Coie, J. D., Hubbard, J. A., Cillessen, A. H., Lemerise, E. A., & Bateman, H. (1998). Social-cognitive and behavioral correlates of aggression and victimization in boys' play groups. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26, 431–440.
- Van den Bedem, N. P., Dockrell, J. E., Van Alphen, P. M., Kalicharan, S. V., & Rieffe, C. (2018). Victimization, Bullying, and Emotional Competence: Longitudinal Associations in (pre) Adolescents with and without Developmental Language Disorder. *Journal of speech language and Hearing Research* 61, 2028-2044. doi: 10.1044/2018_JSLHR-L-17-0429.

Achtergrondinformatie voor leerkrachten:

Literatuur:

- *Van pesten naar samenwerken*, S. Young (2016)
- *Pesten op school*, M. Vermande en M. van der Meulen (2015)
- *Alles over pesten*, M. van Stigt (2014)
- *Pesten en cyberpesten in het onderwijs*, G. Deboutte (2017)
- *Groepsplan gedrag*, K. van Overveld (2016)

Veel informatie over Cyberpesten is te vinden op internet, bijvoorbeeld op:

- www.schoolveiligheid.nl
- [Homepage - Pestweb](#)
- [Peter Reekers | Stop Pesten NU](#)

Bijlage 1: Ik heb de pest aan pesten

PESTEN MAG NIET !!!

Pesten is andere kinderen lastig vallen, door te slaan, te schoppen of te schelden. Maar anderen uitlachen, bespotten en zelfs andere kinderen niet laten meespelen, is ook pesten. Het materiaal van andere kinderen met opzet beschadigen of dingen afpakken, is ook pesten. Op onze school doen wij dit niet.

WORD JE ZELF GEPEST ?

Vecht nooit terug, en scheld nooit terug. Probeer zelf een oplossing te vinden voor het probleem door er met anderen over te praten. Helpt dat niet, ga dan zo snel mogelijk naar je juffrouw of meester, en vertel eerlijk wat er is gebeurd.

ZIE JE PESTEN ?

Doe vooral niet mee. Meepesten is even erg als zelf pesten. Laat duidelijk zien, dat je het er niet mee eens bent dat er wordt gepest. Laat de gepeste leerling niet alleen, maar laat hem met jou meespelen. Als de pestkop niet stopt met pesten, ga dan naar je juffrouw of meester.

BEN JE ZELF DE PESTKOP ?

Dan ben je fout! STOP onmiddellijk met pesten en maak het weer goed met degene die je hebt gepest. Geen mooie praatjes, maar het ECHT goed menen, zodat het pesten stopt.

SAMEN MET ALLE MEESTERS, JUFFROUWEN EN LEERLINGEN, DOEN WIJ ER ALLES AAN OM VAN ONZE SCHOOL EEN PESTVRIJE SCHOOL TE MAKEN EN ONZE SCHOOL PESTVRIJ TE HOUDEN.

(Uit: *Pesten, gedaan ermee*, Gie Deboutte)

Bijlage 2: Analyseformulier 'pestgedrag'

LEERLINGGROEP:	DATUM:
NAAM LEERLING (de pester):	
NAAM/NAMEN OVERIGE BETROKKENE(N): (gepeste, meeloper(s))	
KORTE BESCHRIJVING VAN DE PESTSITUATIE:	
ONDERNOMEN STAPPEN (gesprek pester + gepeste, etc.):	
GEMAAKTE AFSPRAKEN:	